

A bizalmatlanság ereje

A magyar filmművészet egyik kiemelkedő – ha nem a legkiemelkedőbb alakja – idén februárban töltötte be 80. életévét. Habár Szabó István – mert természetesen róla van szó – előszeretettel nyúlt a hatalom és az egyén viszonyának kérdéséhez, e jeles évforduló alkalmából a Magyar Filmhét mégis egy másik tematikát felölelő alkotással köszöntötte a rendezőt. A *Bizalom* nemcsak Szabó egyik legjobb filmje, hanem kétségkívül a legösszetettebb emberi kapcsolatokat elemző műve is, amelyben a történelem viharai folytán összesodort és összezárt Bánsági Ildikó és Andorai Péter által megformált szereplőknek a múltban születő gyanakvason, félelmen és bizalmatlanságon kell felülkerekedniük és egymás felé megnyílniuk, de mire ezzel mindketten megbirkóznának, addigra a bizalmatlanság légrétege szinte konzerválódik a 2. világháború végi Magyarországon és kettejük kapcsolatában is. A film zárójelenete szinte belénk ivódik: a bizalmatlanságból nincs visszaút.

A bizalomra való utalás uniós kontextusban nem öncélú. Az uniós jog egyik legnagyobb vívmánya volt – és sajnos szinte már csak múlt időben beszélhetünk róla – a kölcsönös bizalom vagy kölcsönös elismerés elve. Az elv lényege, hogy a tagállamok hatóságai elfogadják a másik tagállam hatóságainak döntéseit azok megkérdőjelezése nélkül. Nem mellékesen tulajdonképpen ez az elv volt hivatott az „új jogrend» megszilárdulását is elősegíteni. Az elvet azonban fokozatosan – de lassan kijelenthető, hogy végérvényesen – rombolták le a menekültügyi, európai elfogatóparancs- vagy társadalombiztosítási ügyeken keresztül, és az egymás iránti bizalmatlanság jegyében a nemzeti és uniós bírág egymással karöltve szinte teljesen kiüresítették. A tagállamok egymás iránt tanúsítandó bizalma tehát mintha végérvényesen megroppant volna, immár az egymás iránti bizalmatlanságé a főszerep, és a gyanakvás eddig sosem látott méreteket kezd ölteni. Nem kis megrökönyödéssel fogadja az ember a márciusi írá előzetes döntéshozatal iránti kérdést is, amelynek lényege, hogy vajon egy lengyel európai elfogatóparancsot végre kell-e hajtani Írországbán a lengyel igazságügyi reform hatálybalépését követően is. Egyedi eseteken felül lehet emelkedni, de egy rendszerszintű kérdésnél ez már nem ilyen evidens. Itt pedig arról van szó. A kölcsönös bizalmatlanság végérvényesen felütötte a fejét, és a következmények beláthatatlanok. A folyamatok összetettek, és a probléma nem új keletű. Akik azt hitték, hogy a hidegháború által okozott stigmák egy emberöltő alatt számottevően mérséklődnek, azok sajnos tévedtek.

Viszont – ahogy azt láttuk az újjászülető *Európai Tükör* első számában is – az Unió most szembesül a következő reform szükségességével, a Brexit, a szociális jogok megerősítése vagy a következő többéves pénzügyi keret kötelez. Az Unió jövője remélhetőleg nem annak jelene, ugyanis nem lenne szerencsés kőbe vésni a jelenkor bizalmatlanságát. E folyamatok megértésében is szeretne segíteni az *Európai Tükör*. Ezért is üdvözlendő,

hogy például a fent szemléltetett kérdések kapcsán született írások bár tudományos megközelítéssel, de mégis kendőzetlenül a személyes vélemény hangsúlyos megjelenése mellett kerülnek publikálásra ebben a lapszámban olyan jelenlegi vagy volt miniszterek tollából, mint Trócsányi László, Martonyi János és Balázs Péter. Míg Trócsányi László a jogállamiságot érintő vita tekintetében hiányolja a jogi szigort a fogalom meghatározása kapcsán, és sajnálja, hogy a kérdésfeltevés pusztán politikai eredetű, Martonyi János pedig egy többsébes Európa ellen érvel és aposztrofál bizonyos tagállamokat „felsőbbrendűségi komplexus”-ban szenvedőnek, addig Balázs Péter sajnálattal konstatálja a tagállamok kettős kommunikációját az Unió vívmányaival kapcsolatban. Reméljük, hogy a jelen számban elindított véleményrovat izgalmas és tartalmas jellege megalapozza e rovat hosszú távú létjogosultságát az *Európai Tükör* hasábjain, ugyanis egy ilyen élő jogi vagy intézményes igényes vitafórum jelentős hiányt tudna pótolni Magyarországon.

Az Unió azonban nemcsak belső, hanem jelentős külső kihívásokkal is szembesül. Mintha nem lennének elegendők az Unió belső feszültségei, azok eddig nem gyakran látott külső kihívásokkal is párosulnak. Emlékezzünk csak vissza: a geopolitikai szempontból az Uniót körülvevő térség az elmúlt évtizedben kirívóan instabil lett, egyik nagy szomszédjával folytatott kereskedelmi kapcsolatai pedig kiszámíthatatlanul terhekké váltak. Ezt a terheltséget fokozza Oroszországgal szemben a Salisbury-eset és talán még az USA-val is a Trump elnök által felvázolt szabadkereskedelmi villongás. A szabadkereskedelmi kihívások egyik aspektusát – az úgynevezett vitarendezési fórumok kérdését – boncolgatja írásában Gombos Katalin, többedmagával. De más gazdasági jellegű írás is megjelenik az új *Európai Tükör* második számában, mivel hajlamosak vagyunk elfelejteni, de az Unió elsődlegesen egy gazdasági érdekközösség, amelynek egyik legjelentősebb vívmánya a versenyjog uniós szintű kialakulása volt. A 2017. szeptember 6-i Intel-ügyben hozott ítélet elemzése kapcsán Tóth Tihamér írásában tör lándzsát a verseny piacokra kifejtett hatása vizsgálatának szükségessége mellett, és sajnálja, hogy a Bíróság a gazdasági erőfölény kapcsán nem tett teljesen egyértelmű állásfoglalást e kérdés tekintetében. Végül, de nem utolsósorban Marton Ádám írásában vázolja fel az Unió demográfiai kihívásait és az azokra adható lehetséges alternatívákat.

Tartalmas időtöltést, kellemes olvasást kívánok az újjászülető *Európai Tükör* második számához.

Kecsmár Krisztián
főszerkesztő

